

11. Цимбалує В. С. Кібер-право як чинник прояву інтеграції України в політико-правовий простір ЄС. Збірник наукових праць. Міжнародний конгрес європейського права 21-22 квітня 2017р. Одеса. Фенікс. 2017. С. 150–154.

12. Цимбалує В. С. Законодавче регулювання в сфері електронного документообігу як складова правового інституту щодо інформатики: у аспекті юридичного забезпечення електронного урядування. Студії з архівної справи та документознавства. Державна архівна служба України. УНДІАСД. К. 2012. Т.20. С. 312–318.

УДК 342.95

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Чічкань М.В., к.ю.н.,

доцент кафедри публічного та приватного права
mariya.chichkan@gmail.com

Кот В.В., здобувач вищої освіти,

4-го курсу юридичного факультету

Національного університету «Чернігівська політехніка»

vladik.kot@ukr.net

Протягом останнього року у центрі уваги найвищого державного керівництва України та й усього суспільства знаходиться питання протидії повномасштабному загарбницькому вторгненню російської федерації. Тимчасово, питання боротьби з корупцією, як і багато інших важливих питань, відійшло на другий план. Воєнний стан, на жаль, не став тим чинником, який би суттєво вплинув на зниження рівня корупції в Україні. Поряд з цим, справедливо буде зазначити, що починаючи з 2014 року Україна пройшла довгий шлях щодо формування: 1) правової основи боротьби з корупцією; 2) розгалуженої системи антикорупційних органів та 3) комплексу заходів боротьби з корупцією.

Проведення антикорупційної експертизи нормативних актів та їх проектів є важливою складовою системи боротьби з корупцією. Це зумовлюється тим, що в нормативних актах або їх проектах можуть міститися правові норми, які за своїм характером є «зручними» для утворення нових або вдосконалення вже існуючих корупційних практик у діяльності того чи іншого державного органу. Таким чином, визначення сутності та процедури проведення антикорупційної експертизи є достатньо актуальною темою сьогодення, особливо зважаючи на те, що Україна приводить свої нормативні акти до єдиних законодавчих засад з Європейським Союзом (далі – ЄС) після надання нашій державі статусу «кандидата в члени ЄС».

Вагомий внесок у дослідження антикорупційної експертизи нормативно-правових актів внесли такі вчені: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк,

Н.П. Бортник, О.Р. Дашковська, М.О. Лисенко, Ю.В. Орлов, В.Л. Ортинський, М.М. Сербін, Н.В. Сметаніна та ін.

Метою даної роботи є аналіз стану нормативного регулювання антикорупційної експертизи за законодавством України та виявлення недоліків у її проведенні.

Розгляд досліджуваного питання доречно розпочати зі стану нормативного закріплення антикорупційної експертизи нормативних актів та їх проектів. Засадничим законом з даного питання можна вважати Закон України «Про запобігання корупції» (далі – Закон № 1700-VII). Він визначає загальні засади нормативного закріплення антикорупційної експертизи та процедури її проведення. Так, згідно з ч. 1 ст. 55 Закону № 1700-VII антикорупційна експертиза нормативних актів та їх проектів проводиться з метою виявлення в їх змісті факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень, а також розроблення за результатами дослідження рекомендацій стосовно їх усунення [1].

Серед підзаконних нормативних актів доречно виділити Наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2015 р. № 383/5 «Деякі питання проведення антикорупційної експертизи» [2], який регламентує порядок проведення відповідної експертизи. Також в цьому контексті важливе значення має Наказ Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5 «Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи» [3], який надає методичні рекомендації, які дозволяють провести якісну експертизу.

Нормативно-правове закріплення поняття антикорупційна експертиза міститься в ст.1 Закону № 1700-VII. Так, антикорупційною експертизою визнається діяльність, яка полягає у виявленні в нормативно-правових актах, проектах нормативно-правових актів положень, які самостійно чи у поєднанні з іншими нормами можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією [1].

Поряд з цим наукова точка зору щодо поняття антикорупційної експертизи не є однозначною. М.О. Лисенко зазначає, що: «антикорупційна експертиза – це діяльність суб'єктів проведення антикорупційної експертизи, яка полягає у дослідженні проектів нормативно-правових актів та чинних нормативно-правових актів, які регулюють певні суспільні відносини, на наявність в акті корупціогенних властивостей норм, сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень у процесі застосування цього нормативно-правового акта». Я.Є. Наконечний вважає, що «під експертизою проектів нормативно-правових актів слід розуміти проведення фахівцем дослідження наданих текстів із використанням професійних знань у відповідній галузі і подання висновку, що містить результати такого дослідження та відповіді на поставлені запитання» [4, с.237]. Таким чином, легальне визначення антикорупційної експертизи містить у собі загальні теоретичні положення на які вказують науковці у своїх працях, проте не вказує на виконавців такої експертизи та її результат (форма відповіді на поставлені питання). Саме тому

серед науковців існують різні погляди на визначення поняття антикорупційна експертиза.

Слід звернути увагу, що Закон № 1700-VII не визначає принципів проведення антикорупційної експертизи. Проте, будь яка експертиза повинна ґрунтуватися на загальноприйнятих принципах, які характерні для будь якої діяльності державних органів. Так, до них можна віднести ключові принципи верховенства права, законності та гласності, а також галузеві принципи: принцип юридичної визначеності, пропорційності, поваги до прав людини і громадянина, прозорості тощо. Однак, поряд із загальноправовими принципами, важливим та необхідним є застосування під час антикорупційної експертизи специфічних принципів. Грищук А.Б. визначає специфічні принципи, які характерні виключно для антикорупційної експертизи і з якими можна погодитися: обов'язковість проведення антикорупційної експертизи; оцінка нормативно-правового акта у взаємозв'язку з іншими нормативно-правовими актами; обґрунтованість та об'єктивність результатів антикорупційної експертизи; компетентність осіб, які проводять експертизу; взаємодія органів публічної влади їх посадових осіб з інститутами громадянського суспільства під час проведення експертизи [5, с.53].

В сучасних умовах проведення антикорупційної експертизи характеризується низкою проблем. Ними, на нашу думку, є: - недостатня кількість кваліфікованих експертів, які можуть здійснювати антикорупційну експертизу нормативно-правових актів. Це обмежує можливості державних органів та громадських організацій для проведення антикорупційної експертизи; - обмежене покриття нормативно-правових актів: антикорупційна експертиза проводиться не для всіх нормативно-правових актів, що приймаються в Україні. Це призводить до того, що певні корупційні ризики залишаються непоміченими, що негативно впливає на боротьбу з корупцією; - неповне врахування результатів експертизи: навіть якщо антикорупційна експертиза виявляє корупційні ризики, ці результати не завжди враховуються при ухваленні нормативно-правових актів; - відсутність механізму перевірки ефективності експертизи. Це може призвести до того, що неправильно проведена експертиза може вплинути на ефективність всієї антикорупційної політики держави.

Таким чином, можемо констатувати, що з одного боку загальні засади та порядок проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів в Україні врегульовано на законодавчому рівні; з іншого боку – механізм проведення антикорупційної експертизи не є досконалим, має ряд організаційних та правових недоліків, які впливають на її ефективне проведення, особливо в умовах посиленої боротьби з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 11.03.2023 р.).
2. Деякі питання проведення антикорупційної експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 18.03.2015 р. № 383/5.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0303-15#Text> (дата звернення: 11.03.2023 р.).

3. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 24.04.2017 № 1395/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17#Text> (дата звернення: 11.03.2023 р.).

4. Сметаніна Н. В., Маалулі О. В. Антикорупційна експертиза як напрям запобігання. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 237-241.

5. Грищук А.Б. Принципи антикорупційної експертизи нормативно-правових актів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2022. Том 2 № 74. С. 48-54.

УДК 341.161

ПРИЧИНИ ПОВІЛЬНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ ПІСЛЯ COVID-19

Чулінда Л.І.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного та адміністративного права,
Національний авіаційний університет.
e-mail: Chulinda@ukr.net

Пандемія COVID-19 має глобальний вплив на світовий авіатранспорт. Уже в першому кварталі 2020 року в аеропортах спостерігалось зниження глобального пасажиропотоку, дальність міжнародних авіаперевезень знизилася майже на 98%, авіапасажири практично перестали думати про авіаперельоти, діяльність авіакомпаній була майже зупинена. Через другу хвилю вірусу, яка вразила різні країни та мала наслідком відновлення обмежень на подорожі, міжнародні авіасполучення залишаються мінімальними. Авіакомпанії та аеропорти втрачають прибутки порівняно з 2019 роком, оскільки авіація визнається рушійною силою економічного зростання.

Міжнародна організація цивільної авіації (ICAO) напрацювала рекомендації для країн щодо управління ризиками та запровадження національних вимог щодо авіаперевезень, пов'язаних із COVID-19 [1]. Рекомендації розроблені з метою допомогти країнам підтримувати повітряне сполучення, одночасно вживаючи розумних і заснованих на фактах заходів для пом'якшення поточних ризиків передачі SARS-CoV-2.

Після спалаху COVID-19 держави, включаючи державні регулятори, аеропорти, авіакомпанії та виробників літаків авіаційної системи, у координації з органами охорони здоров'я, розробили комплекс заходів, спрямованих на зменшення ризиків для здоров'я мандрівників, працівників авіації та широкої громадськості. Вони також сприятимуть ефективному, безпечному, захищеному та стабільному перевезенню повітряним транспортом все більшої кількості пасажирів і вантажів, а також мінімізують ризик передачі COVID-19